

Kaas mét de emotie van de boerderij

BEDRIJFSPROFIEL

namen	Bert, Ine en Joris van Zeelst
plaats	Hedel
aantal melk- en kalfkoeien	190
aantal stuks jongvee	120 (waarvan 60 uitbested)
grondgebruik	80 ha
rollend jaargemiddelde	9359 4,44 3,60

Nevenactiviteiten hebben er bij de familie Van Zeelst altijd aan bijgedragen dat de melkveetak zich kon doorontwikkelen. Al wordt de pijn van het fosfaatreductieplan op dit moment hevig gevoeld en staat de stal, waaraan op peildatum 2 juli 2015 net werd gebouwd, niet vol. Het nieuwe initiatief MijnKaaskoe moet voor tien cent per liter melk extra gaan zorgen.

TEKST FLORUS PELLIKAAN

▲ Het rantsoen heeft gras, mais en perspulp als belangrijkste ingrediënten

◀ Joris, Ine en Bert van Zeelst met de eerste kaas van het initiatief MijnKaaskoe waarop consumenten een abonnement kunnen nemen

deelgenoot te maken van alles wat er op de boerderij gebeurt door zo veel mogelijk informatie te delen. De koe moest daarbij de centrale rol spelen, de koe als producent van kaas.' Zo werd de naam MijnKaaskoe geboren.

Serieuze koe of speelmaatje

Binnen het bedachte concept MijnKaaskoe, dat op 10 december groot wordt gelanceerd (zie kader op pag. 36), kiest de consument zijn eigen koe uit een groep van vijf koeien. De keuze varieert van serieuze koe Martje 31 tot speelmaatje Margriet 196. Consumenten kunnen de koe volgen op Facebook en via de webcams op het bedrijf. Ook krijgen ze statusupdates van de koe en zijn er speciale bezoekmomenten.

De consument heeft de keus uit twee kaassoorten: licht belegen of belegen. De kaas wordt gemaakt van melk van het hele koppel, niet alleen van de betreffende koe. Als laatste kiest de consument een abonnement van de hoeveelheid kaas per maand: twee, drie of vier kilo. De kaas wordt bezorgd door de eigen kaaskoerier in een straal van in eerste instantie dertig kilometer om Hedel.

Van Zeelst heeft binnen het project van veel mensen hulp gekregen. Op het gebied van marketing bijvoorbeeld, maar ook van kaaskenner Jo Penders, werkzaam bij FrieslandCampina, bij het technisch ontwikkelen van een eigen kaas. 'We hebben een kaas gemaakt die uniek is van smaak. Maar het echte verschil zit in de directe emotie en beleving van de boerderij. Mensen krijgen bijvoorbeeld ook kaasvlaggetjes met de naam van hun koe. Dat geeft gegarandeerd een leuk gesprek op een verjaardag', vertelt Bert enthousiast. Het initiatief heeft vorm gekregen in een nieuwe bedrijf dat Bert en Jo samen hebben opgestart onder de naam MijnKaaskoe.

De abonnementsprijs van de kaas is 13,50 euro per kilo, concurrerend met de prijzen in de supermarkt. 'Het doel

Melken voor 25 cent, terwijl je 31 cent nodig hebt. Melkveehouder Bert van Zeelst uit Hedel herinnert zich het moment vorig jaar nog al te goed. 'We realiseerden ons dat het zo niet goed zou gaan komen. Ook al is je bedrijf up-to-date, met 25 cent kun je de kost niet verdienen', vertelt Bert van Zeelst (51). Hij boert in maatschap met zijn vrouw Ine (52) en zoon Joris (21) van Zeelst. 'Maar we denken hier altijd in oplossingen en zien ook kansen. Om een hogere melkprijs te ontvangen ontstond het plan om kaas te gaan maken. Maar aanbod van boerenkaas is er al veel. Het moest anders.'

Van Zeelst besprak zijn plan met diverse mensen binnen zijn uitgebreide netwerk. Ze gaven hem mee om alle emoties die op het bedrijf spelen, zoals weidevogel- en natuurbeheer, in het product te stoppen. 'We kwamen op het idee om kopers van onze kaas direct

In de 40-stands carroussel buitenmelker ligt de capaciteit op 170 koeien per uur

is dat wij, door een tussenlaag uit de keten te halen, tien cent per liter meer voor deze melk ontvangen.'

De kaas wordt elders in een kaasfabriek gemaakt, gerijpt en versneden. De melk is gepasteuriseerd en daarmee geen boerenkaas. Vorige maand is de eerste 15.000 kilo melk tot kaas gemaakt en recent volgde een tweede batch. Afzet van een eventueel overschot aan kaas heeft Van Zeelst gedekt.

Jaarlijks 20.000 gasten

Om een deel van de eigen melk te mogen verwerken was ontheffing nodig van zuivelcoöperatie FrieslandCampina. Die kwam er pas nadat MijnKaaskoe als pilot werd aangemerkt. De zuivelverwerker is erg geïnteresseerd in de ervaringen binnen het project.

Burgers ontvangen op het boeren erf is voor familie Van Zeelst overigens niet nieuw. Al meer dan tien jaar biedt het bedrijf boerengolf aan. Ook kanovaren, indoor spelen en bijeenkomsten voor grote groepen behoren tot de mogelijkheden. Jaarlijks ontvangt het bedrijf maar liefst 20.000 gasten. 'In 1984 hebben we de mogelijkheid gekregen hier in ruilverkavelingsverband te bouwen. We voelen ons bevoorrecht dat we mogen boeren op deze prachtige locatie. We willen delen waar wij plezier aan hebben', vertelt Ine. 'Vroeger zagen veel boeren de boerderij als hun domein. Wij delen die met plezier.' Bert voegt eraan toe: 'Alleen koeien melken is voor ons niet genoeg. Bovendien hebben de nevenactiviteiten eraan bijgedragen dat we konden groeien in de melkveetak. Maar je moet er wel voor zorgen dat als je het ene doet, het andere niet verloren gaat.'

Tot 1998 boerde Van Zeelst in maatschap met zijn broer, waarna de bedrijven gesplitst zijn. In combinatie met het ouderlijk bedrijf van Ine ontstond er een koppel van 70 melkkoeien. In

de jaren die volgden, ontwikkelde het bedrijf rap door in grond en dieren, tot 140 koeien op het moment dat het melkquotum werd afgeschaft. Toen zoon Joris – op het moment van de reportage in Australië met een studiereis van NAJK – in 2010 aangaf met het bedrijf verder te willen, zijn er plannen gesmeed voor een nieuwe stal. 'Daarvoor was aanpassing van het bouwblok nodig. In totaal heeft het vijf jaar geduurd voor de uiteindelijke bouwvergunning binnen was.'

Doorprocederen fosfaatreductie

In januari 2015 werd begonnen met de bouw van de nieuwe stal met ruimte voor 200 melkkoeien. Op het moment van de peildatum fosfaatrechten, 2 juli 2015, werden er nog 150 koeien gemolken in de oude stal. De gevolgen van het fosfaatreductieplan zijn hierdoor ook in Hedel pittig. De melkveestapel, die in december 2016 al 200 koeien telde, moest tot 140 stuks worden gereduceerd. De melkveehouders kozen ervoor veel jongvee te verkopen en een deel van het jongvee uit te besteden bij de buurman. Ook maakten ze deel uit van de tweede groep veehouders die met succes tegen de regeling in beroep ging en in augustus door de rechter buiten de regeling geplaatst werd. Het recente hoger beroep waarbij de Staat weer in het gelijk werd gesteld, zorgde voor een 'begrafenisstemming'. 'Als de stal nog niet had gestaan, denk ik dat Joris ervoor had gekozen om in Canada boer te worden. Het is toch jammer dat we zo enthousiaste jonge mensen dreigen te verliezen. Dit kost familiebedrijven en zorgt dat de grote nog groter worden', aldus Bert.

Door de breedte van het bedrijf zal de fosfaatheffing het voortbestaan van het bedrijf niet bedreigen. Maar Van Zeelst legt zich niet bij de uitspraak neer. 'Het hoger beroep van de Staat in onze zaak moet officieel nog dienen. Maar wij gaan hoe dan ook

Feestelijke lancering 10 december tijdens Koetruckfestival

Familie Van Zeelst lanceert het concept MijnKaaskoe op zondag 10 december tijdens de eerste editie van het Koetruckfestival op hun bedrijf. De vijf koeien die het gezicht worden

achter de kaasabonnementen voor consumenten staan die dag klaar voor een aai of selfie. Ook zijn er rondleidingen over het erf en is er op de sfeermarkt volop gezelligheid.

Consumenten, maar ook collega-melkvee-houders zijn van harte welkom om het bedrijf te bezoeken. Van 12.00 tot 18.00 uur staan de deuren open: Achterdijk 57 in Hedel.

In de nieuwe ligboxenstal is de productie duizend liter per koe gestegen

door met procederen. Zonder strijd geen overwinning, zeg ik altijd. Als we twee jaar eerder hadden mogen beginnen met bouwen, stond de halve jongveestal nu niet leeg. En wat te denken van emotionele schade? Daar wordt nooit over gesproken, maar die is minstens zo groot.'

In de oude stal bedroeg de melktijd per dag op het laatst zeven uur, waardoor de nieuwe stal meer dan welkom was. Bert was voorstander van melkrobots, Joris wilde liever een traditionele melkstal. 'Toen we uiteindelijk in een carouselbuitenmelker kwamen te staan, was ik ook om. Eén persoon kan nu 170 koeien in een uur melken. Hierdoor kost het melken nauwelijks meer tijd dan de acties rond de robot. Bovendien is het melken na anderhalf uur ook echt klaar. Het enige is dat je met traditioneel melken niet profiteert van een productiestijging door vaker per dag te melken.'

In de terugloopgang worden de spenen gesprayd en de koeien zijn te separeren naar het strohok, een separatie ruimte voor ki of dierenarts of naar de elektronische klauwbekapbox. 'We hebben erg gelet op arbeidsgemak en looplijnen. Dit omdat Joris, vanwege alle activiteiten op het bedrijf, het werk bij de koeien zo veel mogelijk alleen moet kunnen rondzetten.'

Driekwart witblauw

Bijzonder te spreken zijn de melkveehouders ook over de diepstrooiselboxen met gescheiden mest. Ze investeerden zelf in een mestscheider en voorzien de boxen iedere week van een

nieuw laagje vers gescheiden mest. 'De koeien liggen heel veel, dikke hakken komen niet meer voor en het celgetal en het aantal mastitisgevallen zijn verminderd ten opzichte van zaagsel.' De nieuwe stal functioneert naar volle tevredenheid. In twee jaar tijd is de productie van de koeien ruim 1000 liter melk gestegen naar de actuele 9359 kilo melk. Volgens Van Zeelst komt dit door de betere omstandigheden en verzorging. 'Onder aanvoering van Joris hebben we het managementniveau opgekrikt. Droge koeien komen twee weken voor afkalven in het strohok. Na afkalven separeren we verse koeien tien dagen om ze te controleren en te temperen. In de transitie stal is het meeste geld te verdienen.'

Ondanks het flinke koppel en maar 20 hectare beweidbare huiskavel, lukt het toch om de melkkoeien 's zomers weidegang te bieden. 'Omdat we zoveel burgers over de vloer krijgen, willen we daar ook per se aan bijdragen', vertelt Ine.

Voor de komende periode focust het bedrijf op vruchtbaarheid, om de tussenkalftijd van 405 dagen te reduceren. 'Er zijn te veel koeien waar geen kalf in zit. Sensoren moeten daarbij helpen', vertelt Bert. Met het oog op de fosfaatrechten wordt beperkt jongvee aangehouden en kalft 75 procent van de koeien van een witblauwstier. Door middel van genoomtesten selecteert Van Zeelst de beste vaarskalveren om mee verder te fokken. Over het doel voor de komende jaren is Bert duidelijk: 'De stal vol met 200 melkkoeien en bijbehorend jongvee en de helft van de melk verkazen voor abonnementen van MijnKaaskoe.' |

De in 2015 gebouwde nieuwe stal biedt ruimte aan 200 melkkoeien